

$$\begin{array}{r}
 2 \quad 6000 + 200 = \text{Dhibboota } 60 + \text{Dhibboota } 2 \text{ YKN} \quad \mathbf{6000} \\
 \quad \quad \quad = \text{Dhibboota } 62 \quad \quad \quad + \mathbf{200} \\
 \quad \quad \quad = \mathbf{6200} \quad \quad \quad \mathbf{6200}
 \end{array}$$

Gocha 1

Saanduqa duwwaa guuti. Tokkoffaan siif hojjetameera.

1	2000 = Dhibboota 20	2	3000 = Dhibboota ☐
3	7000 = Dhibboota ☐	4	1200 = Dhibboota ☐
5	3700 = Dhibboota ☐	6	8400 = Dhibboota ☐

Qomaan Ida'i

1	100 + 400	2	600 + 300	3	2000 + 3000
4	4000 + 5000	5	2000 + 200	6	3000 + 400
7	3200 + 400	8	5600 + 400	9	3400 + 800

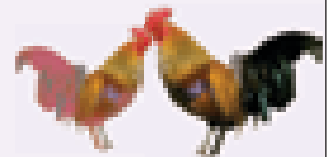
Gilgaala - 1

Ida'i

1	400 + 300	2	700 + 200	3	300 + 300	4	900 + 100
5	7000 + 2000	6	6000 + 1000	7	8000 + 1500	8	4200 + 4000
9	1100 + 700	10	3500 + 500	11	300 + 3000	12	900 + 3100
13	400	14	7000	15	600	16	1300
	+ 500		+ 200		+ 3200		+ 1600

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi.

- 17 Hammamtaan korma handaaqqoo tokkoo 2000g. Kan korma handaaqqoo biraammoo 1000g. Hammamtaan korma handaaqqota lamaanii walumatti meeqa ta'a?

- 18 Sangaan tokko qarshii 5000'n bitame. Akkasumas hoolaan tokko qarshii 300'n bitame. Sangaa fi hoolaan walumatti qarshii meeqaan bitaman?
- 19 Gabateewwan kennaman dabtara keerratti garagalchiitii bakka duwwaa guuti.

a	
Qajeelfama:	
300 itti ida'i	
400	
600	
3400	
1700	
5000	

b	
Qajeelfama:	
2000 itti ida'i	
400	
2000	
3100	
7000	
2700	

c		
a	b	a + b
300	500	
1200	900	
4000	1300	
3500	2500	
6000	3300	

4.1.2 Lakkoofsota Hundaa kan Dijitii sadii Ida'uu

Obbo Dhaabaan ijoollee isaanii lamaaf qarshii 423'n yunifoormii mana barumsaa, qarshii 423'n immoo kitaaba bitaniif. Obbo Dhaabaan walumatti qarshii meeqa baasan?

Shallagi:

$$423 + 142 = ?$$

Jalqaba tokkeewwan ida'i	Itti aansuun kurnoota ida'i	Dhuma irratti dhibboota ida'i
$3 + 2 = 5$	$2 + 4 = 6$	$4 + 1 = 5$
$\begin{array}{r} 423 \\ + 142 \\ \hline 5 \end{array}$	$\begin{array}{r} 423 \\ + 142 \\ \hline 65 \end{array}$	$\begin{array}{r} 423 \\ + 142 \\ \hline 565 \end{array}$

Hiriyaan obbo Dhaabaa obbo Hasan immoo ijoollee isaanii sadiif qarshii 617'n uffata yunifoormii mana barumsaa, qarshii 175 n immoo kitaaba bitaniif. Obbo Hasan walumatti qarshii meeqa baasan?

Shallagi:

$$617 + 175 = ?$$

<p>Jalqaba tokkee ida'i</p> <p>$7 + 5 = 12 =$ kurna 1 + tokkeewwan 2</p> <p>kanaafuu 2 barreeffanee kurna hambifanna</p>	<p>Itti aansuun kurnootaa fi hambifannaa ida'i</p> <p>$1 + 1 + 7 = 9$</p>	<p>Dhuma irratti dhibboota ida'a:</p> <p>$6 + 1 = 7$</p>
<p>1</p> <p>617</p> <p><u>+ 175</u></p> <p>2</p>	<p>1</p> <p>617</p> <p><u>+ 175</u></p> <p>92</p>	<p>1</p> <p>617</p> <p><u>+ 175</u></p> <p>792</p>

Kanaafuu, obbo Dhaabaan qarshii 565 yommuu baasan obbo Hasan immoo qarshii 792 baasan.

Gocha 2

Kanneen armaan gadii cimdii cimdii ta'uudhaan shallagaa

1 0 + 9	2 12 + 0	3 0 + 25	4 119 + 0
5 30	6 25	7 32	8 46
<u>+ 40</u>	<u>+ 3</u>	<u>+ 18</u>	<u>+ 38</u>
			9 59
			<u>+ 64</u>

Gilgaala - 2

Ida'i

1 141	2 332	3 429	4 833	5 919
<u>+ 35</u>	<u>+ 36</u>	<u>+ 41</u>	<u>+ 86</u>	<u>+ 90</u>
6 200	7 410	8 300	9 800	10 45
<u>+ 22</u>	<u>+ 70</u>	<u>+ 79</u>	<u>+ 70</u>	<u>+ 14</u>
11 181	12 303	13 250	14 670	15 810
<u>+ 617</u>	<u>+ 516</u>	<u>+ 738</u>	<u>+ 829</u>	<u>+ 175</u>
16 638	17 258	18 690	19 564	20 893
<u>+ 139</u>	<u>+ 402</u>	<u>+ 457</u>	<u>+ 285</u>	<u>+ 708</u>

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi.

- 21 Gaaf tokko bakka buufata otobusii Finfinneetii namoonni 168 gara magaalaa Naqamtee, namoonni 250 immoo gara magaalaa Caancootti deemaniiru. Walumatti namoota meeqatu guyyaa sana gara magaaloota lamaanii deeme?
- 22 Hospiitaala tokko keessa siree 432tu jira. Sireen kan biraa 108 dabalamanii yoo bitaman, walumatti hospiitaalicha keessa siree meeqatu jira?
- 23 **Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guti.**

a	
Qajeelfama: 321 itti Ida'i	
28	
200	
719	
321	
794	

b	
Qajeelfama: 539 itti Ida'i	
40	
51	
700	
226	
590	

c		
a	b	a + b
315	600	
356	43	
109	509	
318	77	
258	751	

4.1.3 Lakkoofsota Hundaa kan Dijitii Afurii Ida'uu

Waldaan misoomaa tokko magaalaa Finfinneetii miseensota 3924, akkasumas magaalaa Adaamaatii miseensota 1363 qaba. Waldaan kun walumatti magaalaa lamaan keessaa miseensota meeqa qaba?

Shallagi: $3924 + 1363 = ?$

Jalqaba tokkeewwan ida'i.	Itti aansuun kurnoota ida'i	Itti aansuun dhibboota ida'i	Dhummarratti kumootaa fi hambifannaa waliti Ida'i
$4 + 3 = 7$	$2 + 6 = 8$	$9 + 3 = 12 = \text{kuma } 1 + \text{Dhibboota } 2$ Kanaafu 2 barreffanee kuma 1 hambifanna:	
$\begin{array}{r} 3924 \\ + 1363 \\ \hline 7 \end{array}$	$\begin{array}{r} 3924 \\ + 1363 \\ \hline 87 \end{array}$	$\begin{array}{r} 1 \\ 3924 \\ + 1363 \\ \hline 287 \end{array}$	$\begin{array}{r} 1 \\ 3924 \\ + 1363 \\ \hline 5287 \end{array}$

Kanaafuu, miseensonni waldichaa magaaloota lamaan keessatti argaman 5287 ta'u.

Gocha 3**Cimdii cimdii ta'aatii mari'achaa hojjedhaa**

- 1 $4234 + 842$ 2 $3000 + 856$ 3 $5476 + 3214$
 4 $6345 + 2,083$ 5 $3738 + 4461$ 6 $7655 + 1642$
 7 2 kg fi 455 g walitti giraamii meeqa ta'u?

Gilgaala - 3**Ida'i.**

1	$3,247$ $+ 121$	2	$6,374$ $+ 208$	3	8019 $+ 275$	4	252 $+ 4,624$
5	349 $+6470$	6	4765 $+1224$	7	3844 $+5171$	8	3005 $+4689$
9	2084 $+4663$	10	7321 $+1967$	11	5687 $+1810$	12	5003 $+4407$

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi

- 13 Baaldiin tokko bishaan 3 ℓ fi 650ml qabata. Baaldiin kun bishaan ml meeqa qabata?
 14 Waggaa tokko kessatti barattoota 7654 fi namoota biraa 2083 tu muuziyeemii/godambaa saayinsii fi Teekinoolojii doo'ata. walumaa galatti namoota meeqatu waggaa keesatti muuziyeemii kana doo'ata?
 15 **Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guti**

a	
Qajeelfama: 3000 itti ida'i	
500	
3000	
1234	
6895	
6005	

b	
Qajeelfama: 2835 itti ida'i	
57	
133	
2047	
3164	
5201	

c		
a	b	a + b
627	5421	
4043	304	
3576	4233	
7544	1531	
7655	1700	

4.1.4 Lakkoofsota mana lakkoofsota adda addaa keessa jiran ida'uu

Dhaabbanni karaa hojjetu tokko waggaa keessatti karaa asfaaltii 1357km fi karaa cirrachaa 546km hojjete. Dhaabbatni kun waggaa keessatti karaa km meeqa dheeratu hojjete?

Shallagi:

$$1357 + 546 = ?$$

Dura mana tokkeewwam ida'i.	Itti aansuudhaan kurnoota ida'i	Itti aansuudhaan dhibboota ida'i	Dhumarratti kumoota ida'i
$7 + 6 = 13 = \text{kurna } 1 + \text{tokkee } 3$ kanaafuu, 3 barreeffanee 1hambifanna	$1 + 5 + 4 = \text{kurnoota } 10 = \text{dhibba } 1$ Kanaafuu, 0 barreeffanee dhibba 1 hambifanna	$1 + 3 + 5 = 9$	
1	11	11	11
1357	1357	1357	1357
+ 546	+ 546	+ 546	+ 546
3	03	903	1903

Kanaafuu, dhaabni kun waggaa keessatti karaan inni hojjete walumatti 1903km dha.

Gocha 4

Ida'i

1	1783	2	8641	3	6444	4	1868
	<u>+ 128</u>		<u>+ 269</u>		<u>+ 578</u>		<u>+ 671</u>
5	3009	6	8888	7	6285	8	4608
	<u>+3991</u>		<u>+ 12</u>		<u>+1994</u>		<u>+4608</u>

Gilgala - 4

Ida'i

1 236 <u>+578</u>	2 5355 <u>+ 256</u>	3 3079 <u>+ 44</u>	4 351 <u>+ 99</u>
5 2011 <u>+ 994</u>	6 1536 <u>+ 664</u>	7 3761 <u>+ 546</u>	8 628 <u>+ 994</u>
9 5995 <u>+ 9</u>	10 1919 <u>+ 191</u>	11 4567 <u>+1678</u>	12 3643 <u>+4527</u>
13 6320 <u>+1780</u>	14 5886 <u>+ 3407</u>	15 2643 <u>+ 4388</u>	16 7069 <u>+1947</u>

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi

- 17** Mana barumsaa tokko keessa barattoota dubaraa 2057 tu jira. Baay'inni barattoota dhiiraa kan dubaraarra yoo 273'n caale, baay'inni barattoota dhiiraa meeqa?
- 18** Magaalaa tokko keessatti bara 2001 A.L.H. daandii 3677 m tu cirrachaaf afame. Bara 2002 A.L.H. immoo 5843 m tu afame. Waggaa lamaan kanatti daandii dheerinni hammam ta'etu cirrachaaf afame?
- 19** *Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guutaa.*

a	
Qajeelfama: 334 itti ida'i	
279	
1300	
4366	
5991	
2779	

b	
Qajeelfama: 1594 itti ida'i	
203	
2470	
1101	
7538	
1599	

c		
a	b	a + b
279	203	
1300	2470	
4366	1101	
5991	538	
2779	1599	

4.1.5 Tooftaa diddiriirsanii (balballoomsanii) Ida'uu

Tooftaa kanatti gargaaramuun lakkoofsota hundaa yommuu idaanu mana lakkoofsaa isa guddaarraa jalqabnee gara isa mana xiqqaatti, mana mana isaatiin ida'aa deemna. Kana booda ida'ama qoqqodaman walitti ida'uudhaan ida'ma lakkoofsota kennamanii arganna.

Fakkeenya:

Mana barumsaa tokko keessatti barattoota dhiiraa 412 fi dubara 397 tu argama. Walumatti barattoota meeqa tu mana barumsaa kanatti barata?

Shallaga:

$$412 + 397 = ?$$

		Dhibbota	Kurnoota	Tokkee
		4	1	2
		+	3	9
		7	0	7
Dhibboota ida'i	400 + 300	→	7	0
Kurnoota ida'i	10 + 90	→	1	0
Tokkee ida'i	2 + 7	→		9
Ida'ama qoqqoodaman ida'i	700 + 100 + 9	→	8	0

Kanaafuu $412 + 397 = 809$

Barattoonni mana barumsaa kanatti baratan walumatti 809 ta'u.

Gocha 5

a Lakkoofsota kennaman gatii mana isaaniitiin diddiriirsi/balbaloomsii.

1 35   2 231   3 30712

4 2735   5 4056   6 4527

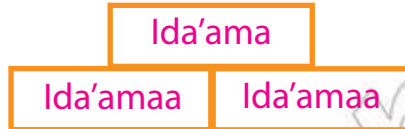
b Tooftaa diddiriirsanii ida'uutti gargaaramuun ida'i.

1 416	2 255	3 4231	4 2558
+ 22	+541	+5621	+5493

Gilgaala - 5

1	341 + 78	2	227 + 56	3	3014 + 40	4	4367 + 111
5	3216 +4201	6	4444 +3236	7	5003 +1079	8	5468 +3655

Kanaan gaditti kan ibsame tooftaa gabatee ida'u sirriiti qayyaabbadhu.

Fakkeenya

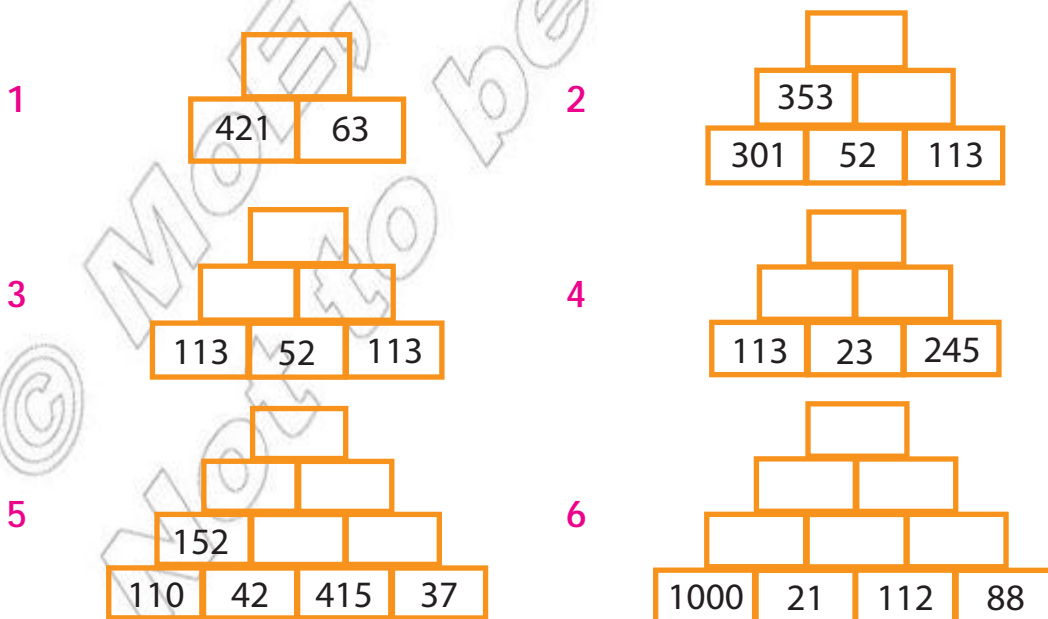
$142 + 35$

$142 + 35 = 177$. Tooftaa gabatee kanaan yommuu idaanu, akka armaan gadii ta'a.

Hojii Garee

Tooftaa gabateerratti ida'utti gargaaramuun bakka duwwaa guutaa.

4.2 HIR'ISUU LAKKOOF SOTA HUNDAA HAMMA 10,000TTII

4.2.1 Lakkoofsota Hundaa kan Dijitii Sadii Hir'isuu

Mana kitaabaa mana barumsaa tokko keessa kitaabolee 726tu argama. Kitaabolee kana keessaa 513 moofaadha. Mana kitaabaa kana keessa kitaabolee haaraa meeqatu jira?

Baay'ina kitaabolee haaraa argachuuf ni hir'ifna.

Shallagi: $726 - 513 = ?$

Jalqaba tokkeewwan walirraa hir'ifna	Itti aansinee kurnoota walirraa hir'ifna	Dhumarratti dhibboota walirraa hir'ifna	Deebii kee ida'uudhaan mirkaneessi
$6 - 3 = 3$	$2 - 1 = 1$	$7 - 5 = 2$	
726	726	726	213
- 513	- 513	- 513	+ 513
3	13	213	726

Kanaafuu, mana kitaabaa kana keessatti kitaabolee haaraa 213tu argama.

Gocha 6

Hir'isiitii deebii kee ida'uudhaan mirkaneeffadhu.

1 368 <u>-132</u>	2 560 <u>-140</u>	3 641 <u>- 21</u>	4 678 <u>- 46</u>	5 919 <u>- 6</u>
6 665 <u>-234</u>	7 659 <u>-320</u>	8 753 <u>- 52</u>	9 878 <u>- 45</u>	10 855 <u>- 5</u>

Gilgaala - 6

Hir'isiitii deebii kee ida'uudhaan mirkaneeffadhu.

1 127 <u>-105</u>	2 468 <u>- 36</u>	3 784 <u>-252</u>	4 674 <u>-123</u>	5 949 <u>-946</u>
-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------	-----------------------------

6	535	7	638	8	684	9	456	10	584
	<u>-202</u>		<u>-400</u>		<u>-23</u>		<u>-40</u>		<u>-374</u>
11	462	12	973	13	567	14	199	15	998
	<u>-61</u>		<u>-403</u>		<u>-35</u>		<u>-29</u>		<u>-394</u>
16	650	17	118	18	857	19	787	20	399
	<u>-300</u>		<u>-6</u>		<u>-457</u>		<u>-767</u>		<u>-208</u>

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi

- 21** Jiraattota ganda tokko keessa jiran 967 keessaa daa'imman 241 yoo ta'an kan daa'ima hin ta'iin meeqa ta'u?
- 22** lakkoofsi hundaa 45 n lakkoofsa 386 gadi ta'e meeqa?

Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guti.

23	
Qajeelfama: 120 irraa hir'isi	
471	
355	
121	
879	
936	

24	
Qajeelfama: 200 irraa hir'isi	
445	
315	
677	
708	
555	

25		
a	b	a - b
765	300	
308	208	
548	37	
890	340	
955	632	

4.2.2 Lakkoofsota dijjitii sadii liqeeffannaan hiri'saa

Giddu galeessa hormaata handaaqqoo tokko keessatti buuphaa 657 yaasisuuf karoorfamee buuphaan 429 qofti yaasifame. Karoorfamee kan hin raawwatiin hammami?

Shallagi:

$657 - 429 = ?$

7 irraa 9 hir'isuun hin danda'amu. Kanaafuu, kurnoota 5 irraa kurna 1 liqeeffanna: 10 + 7 = tokkee 17 Tokkee hir'is:	kurnoota hir'isi	Dhibboota hir'isi	Deebii kee ida'uudhaan mirkaneefadhu
$\begin{array}{r} 17 \\ 657 \\ -429 \\ \hline 8 \\ 17 - 9 = 8 \end{array}$	$\begin{array}{r} 4 \ 17 \\ 6 \ 57 \\ -429 \\ \hline 28 \\ 4 - 2 = 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} 4 \ 17 \\ 657 \\ -429 \\ \hline 228 \\ 6 - 4 = 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} 228 \\ +429 \\ \hline 657 \end{array}$

Kanaafuu karoorfame kan hin rawwatiin hafe 228.

Gocha 7

Hir'isi: Deebii kee ida'uudhaan mirkaneeffadhu.

1	251 <u>-25</u>	2	520 <u>-306</u>	3	382 <u>-364</u>	4	474 <u>-28</u>	5	794 <u>-255</u>
6	438 <u>-272</u>	7	846 <u>-263</u>	8	659 <u>-281</u>	9	200 <u>-70</u>	10	462 <u>-171</u>

Gilgaala - 7

Hir'isii: deebiin argatte sirrii ta'uu ida'uudhaan mirkaneessi.

1	364 <u>-254</u>	2	647 <u>-139</u>	3	254 <u>-36</u>	4	740 <u>-221</u>	5	598 <u>-69</u>
6	746 <u>-665</u>	7	609 <u>-87</u>	8	500 <u>-50</u>	9	684 <u>-92</u>	10	347 <u>-177</u>
11	653 <u>-271</u>	12	513 <u>-22</u>	13	942 <u>-489</u>	14	215 <u>-107</u>	15	424 <u>-284</u>
16	558 <u>-177</u>	17	747 <u>-264</u>	18	617 <u>-347</u>	19	369 <u>-186</u>	20	839 <u>-446</u>

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi.

- 21 Jaalalleen elellaa 562 walitti qabatte. Achi keessaa kan halluun isaanii diimaa 128 yoo ta'e kan halluun isaanii diimaa hin ta'in meeqa?

22 Manni daabboo tokko gaaf tokko ganama daabboo 384 gurguruuf qopheessee 290 qofa gurgure. Daaboon hin gurguramiin meeqa?

Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guti.

23	
Qajeelfama	
357 irraa hirisi	
370	
604	
591	
648	
862	

24		
a	b	a - b
240	27	
300	130	
657	409	
878	9	
792	448	

4.2.3 Hir'isuu si'a lama liqeeffannaa of keessaa qabu

Mana barumsaa sadarkaa 1^{ffaa} tokko keessa barattoota 735 tu jira. Mana barumsaa kana keessa dubara 389tu jira yoo ta'e, barattonni dhiiraa meeqa ta'u?

Shallaga: $735 - 389 = ?$

5rraa 9 hir'isuun hin danda'amu. kanaafuu, kurnoota 3rraa kurna 1 liqeeffana. $10 + 5 =$ tokkee 15 Tokkee hir'isi	2rraa 8 hir'isuun hin danda'amu dhibboota 7rraa dhibba 1 (kurnoota 10) liqeeffanna $10 + 2 =$ kurnoota 12 Kurnoota hir'isi	dhibboota hir'isi.	Deebii kee ida'uudhaan mirkaneefadhu
$\begin{array}{r} 2 \ 15 \\ 735 \\ - 389 \\ \hline 6 \\ 15 - 9 = 6 \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \ 12 \\ 2 \ 15 \\ 735 \\ - 389 \\ \hline 46 \\ 12 - 8 = 4 \end{array}$	$\begin{array}{r} 6 \ 12 \\ 2 \ 15 \\ 735 \\ - 389 \\ \hline 346 \\ 6 - 3 = 3 \end{array}$	$\begin{array}{r} 346 \\ + 389 \\ \hline 735 \end{array}$

Kanaafuu barattoota dhiiraa 346 ta'u.

Gocha 8

Hir'isi: Deebii kee ida'udhaan mirkaneeffadhu.

1	780 <u>-480</u>	2	753 <u>-486</u>	3	341 <u>-166</u>	4	627 <u>-288</u>	5	875 <u>-88</u>
6	300 <u>-142</u>	7	563 <u>-387</u>	8	436 <u>-68</u>	9	420 <u>-178</u>	10	860 <u>-480</u>

Gilgaala - 8

Hir'isi: Deebiin kee sirrii ta'uus ida'uudhaan mirkanneessi.

1	700 <u>-345</u>	2	522 <u>-83</u>	3	314 <u>-255</u>	4	875 <u>-677</u>	5	900 <u>-854</u>
6	470 <u>-398</u>	7	405 <u>-157</u>	8	200 <u>-45</u>	9	101 <u>-27</u>	10	386 <u>-297</u>
11	718 <u>-369</u>	12	642 <u>-371</u>	13	780 <u>-499</u>	14	889 <u>-729</u>	15	673 <u>-283</u>
16	325 <u>-239</u>	17	632 <u>-434</u>	18	424 <u>-258</u>	19	581 <u>-246</u>	20	890 <u>-690</u>

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi.

- 21 Ganda tokko keessatti barkumee ilaalchisee biqiltoota 954 dhaabaman keessaa 875tu qabate. Biqiltoota bara kana dhaabaman keessa kan hin qabatiin hafe meeqa?
- 22 Gatiin huccuu qarshii 220tti gurguramaa ture tokkorraa qarshiin 50 yoo hir'ate meeqatti gurgurama?

Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guti

23	
Qajeelfama:	
135 irraa hir'isi	
625	
400	
911	
456	
812	

24		
a	b	a - b
422	188	
100	22	
640	378	
203	51	
781	384	

4.2.4 Lakkoofsota hundaa abbaa dijiitii afurii liqeeffannaan hir'isuu

Dhaabbanni oomiisha abaaboo tokko ji'a Fulbaana keessa abaaboo hidhaa 5680, ji'a Onkololeessaa keessamoo hidhaa 7940 gara biyya alaatti erge. Abaaboon dhaabbanni kun ji'a Onkololeessaa keessa erge meeqaan isa ji'a Fulbaanaa keessa erge caala?

Shallgi: $7940 - 5680 = ?$

Tokkee hir'isi	4rraa 8 hir'isuun hin danda'amu. Kanaafuu, dhibboota 9rraa dhibba tokko (kurnoota 10) liqeeffanna: $10 + 4 =$ kurnoota 14 Kurnoota hir'isi.	Dhibboota hir'isi.	Kumoota hir'isi.	Deebii kee ida'uudhaan mirkaneefadhu
$\begin{array}{r} 7940 \\ -5680 \\ \hline 0 \\ 0 - 0 = 0 \end{array}$	$\begin{array}{r} 8 \ 14 \\ 7940 \\ -5680 \\ \hline 60 \\ 14 - 8 = 6 \end{array}$	$\begin{array}{r} 8 \ 14 \\ 7940 \\ -5680 \\ \hline 260 \\ 8 - 6 = 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} 8 \ 14 \\ 7940 \\ -5680 \\ \hline 2260 \\ 7 - 5 = 2 \end{array}$	$\begin{array}{r} 2260 \\ +5680 \\ \hline 7940 \end{array}$

Kanaafuu, abaaboon inni ji'a Onkololeessaa keessa ergame, isa ji'a Fulbaanaa keessa ergamee hidhaa 2260n caala.

Gocha 9

Hir'isi: Deebiin kee sirrii ta'uu ida'udhaan mirkanneeffadhu.

1	7438 <u>-1216</u>	2	2649 <u>-325</u>	3	6426 <u>-118</u>	4	5542 <u>-3218</u>	5	6473 <u>-1236</u>
6	8435 <u>-3237</u>	7	6349 <u>-5122</u>	8	5377 <u>-3359</u>	9	2468 <u>-136</u>	10	7083 <u>-2047</u>

Gilgaala - 9

Hir'isi: Deebiin kee sirrii ta'uu ida'udhaan mirkaneessi.

1	3960 <u>-2130</u>	2	5287 <u>-1084</u>	3	3671 <u>-458</u>	4	6809 <u>-4500</u>	5	6822 <u>-401</u>
6	3636 <u>-1427</u>	7	5265 <u>-173</u>	8	3607 <u>-269</u>	9	4512 <u>-2271</u>	10	8906 <u>-4399</u>
11	4800 <u>-128</u>	12	5628 <u>-2650</u>	13	7682 <u>-990</u>	14	2185 <u>-1094</u>	15	3000 <u>-341</u>
16	3841 <u>-1960</u>	17	7682 <u>-2990</u>	18	6246 <u>-5900</u>	19	9483 <u>-6790</u>	20	8648 <u>-5809</u>

Pirobileemota jechaa armaan gadii furi.

- 21 Guyyaa ayyaanaa Fannoo Diimaarratti tikkeetiin ittiin galii argamsiisuuf qophaa'e 5,672 keessaa 3,000 tu gurgurame. Tikkeetiin hin gurguramiin hafe meeqa?
- 22 Doo'ii kilabiin farra eedsii mana barumsaa tokko qopheesserratti namoota argaman 5763 keessaa 3,000 dhiira. Dubartoonni qophii kanarratti argaman meeqa?

Qajeelfama kenname hordofuudhaan gabatee armaan gadii guuti.

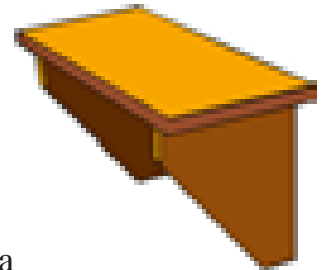
23	
Qajeelfama:	
1357 irraa hir'isi	
3489	
4264	
5000	
6708	
3007	

24		
a	b	a - b
3000	119	
2502	1557	
6073	964	
6008	2999	
8793	2685	

4.3 PIROOBILEEMOTA JECHAA IDA'UU FI HIR'ISUU OF KEESSAA QABAN

Fakkeenya 1

Manni barumsaa tokko waggaa jalqabaa deeskii 536 bite. Waggaa itti aanuttimmoo 287 bite. Waggaa lamaan keessatti manni barumsaa kun deeskii meeqa bite?

Furmaata

- Kan gaafatame: Manni burumsichaa waggaa lamaan keessa deeskoota meeqa akka bite;
- kan kenname: manni barumsichaa waggaa jalqaba deeskota 536, waggaa lammaffaa deeskoota 287 bituu isaa:
- Kan barbaadame: manni barumsichaa waggaa lamaan keessatti deeskoota meeqa akka bitedha.

Waggaa lamaan keessatti deeskooni meeqa akka bitaman argachuuf deeskoota bitaman walitti idaana.

$$\text{kanaafuu, } 536 + 287 = 823$$

Deeskonni manni barumsaa kun waggaa lamaan keessatti bite 823dha.

Hubadhu!

Akka fakkeenya armaan olii keessatti agarsiifametti yeroo pirobileemota jechaa furuu tarkaanfilee kanaan gaditti kennaman hordofuun gaarii dha.

Tarkaanfii pirobileemota jechaa furfuuf nu gargaaran:

Tarkaanfii 1: Gaaffii kenname dubbisani waan gaafatame adda baafachuu

Tarkaanfii 2: Waan kenname adda baafatanii beekuu

Tarkaanfii 3: Waan barbaadamu sirriitti adda baafachuu

Tarkaanfii 4: Waan barbaadamu argachuuf karaa ittiin shallagan filachuu

Tarkaanfii 5: Tooftaa shallaguu filatameen hojjetanii deebii sirrii argachuu

Fakkeenya 2

Ida'amni lakkoofsota hundaa lamaa 1721. Ida'amtoota keessaa tokko 475 yoo ta'e, inni biraan meeqa?

Furmaata

i Kan gaafatame: Ida'amtoota keessa inni tokko meeqa?

ii Kan kenname:

a Ida'amni lakkoofsota lamaanii 1721 ta'uu

b Ida'amuun tokko 475 ta'uu

iii Kan barbaadame: Ida'amtuu kan biraan meeqa?

Isa barbaadamu argachuudhaaf, isa kennamee fi isa barbaadamu kan walitti fidu hima haa hojjennu. Ida'amtuu isa barbaadamu <a> haa jennu.

Kanaafuu, $a + 475 = 1721$

iv Isa barbaadamu argachuudhaaf hir'isuutti gargaaramna.

Kanaafuu, $a = 1721 - 475 = 1246$

Kanaafuu, ida'amuun inni kan biraa 1246dha.

Mirkaneessuu $1246 + 475 = 1721$

Fakkeenya 3

Daldalaan midhaanii tokko xaafii kuntaala 117 fi boqqoolloo kuntaala 96 bite. Kana keessaa xaafii kuntaala 45 fi boqqoolloo kuntaala 34 gurgure. Kan hin gurguramiin kuntaala meeqa?

Furmaata

- i Kan gaafatame xaafii fi boqqoolloon hin gurguramiin walitti kuntaala meeqa akka ta'edha.
- ii Kan kenname: Daldalaan kun xaafii kuntaala 117 fi boqqoolloo kuntaala 96 bitee, isaa keessaa xaafii kuntaala 45 fi boqqoolloo kuntaala 34 gurguruu dha.
- iii kan barbaadame: Boqqoolloo fi xaafiin kuntaalli kan hin gurguramiin walitti kuntaala meeqa akka ta'e

Isa barbaadamu argachuudhaaf, ida'ama kuntaalota bitamanii ida'ama kuntaalota gurguramanii irraa hir'ifna.

Kanaafuu, ida'amni kuntaalota bitamanii $117 + 96 = 213$

Ida'amni kuntaalota gurguramanii $45 + 34 = 79$

Kanaafuu, kuntaalli boqqoolloo fi xaafii kan hin gurguramiin $213 - 79 = 134$.

Fakkeenya 4

Daldalaan buuphaa tokko buphaa 351 baadiyyaadhaa bitee galee yeroo mana ga'u 35 caccabuu isaanii arge. Kanneen fayyaa hafanirraa yoo 70 gurgurre, buuphaa fayyaa meeqaatu isaaf hafe?

Furmaata

- i Kan gaafatame: buphaalee caccabaniifi gurguramanirraa kan hafe meeqa akka ta'e dha.
- ii Kan kenname: buuphaaleen bitaman 351, kan caccaban 35, kan gurguraman 70 ta'u.
- iii Kan barbaadamu: buuphaaleen meeqa akka hafan. Isa barbaadamu argachuudhaaf, dura buuphaalee caccabaniifi gurguraman walitti idaana.

Kanaafuu, $35 + 70 = 105$

Dhumarratti buuphaalee hafan argachuuf 351 irraa 105 hir'ifna.

Innis: $351 - 105 = 246$

Waan kana ta'eef, buuphaaleen hafan 246dha.

Karaa biraammoo, akka armaan gadiitti argachuun ni danda'ama.

- i 351 irraa buuphaalee caccaban hir'ifna. Innis $351 - 35 = 316$
  - ii Itti aansuudhaan 316 irraa buuphaalee gurguraman hir'isna. Innis $316 - 70 = 246$.
- Kana jechuun, buuphaaleen isa caccabee fi isa gurgurame irraa hafan 246 jechuu dha.

Gilgala - 10

Pirobileenota jechaa armaan gadii furi

- 1 Gabaa tokkorratti kan dhiyaatan sangoota 3,567 fi hoolota 756 keessaa sangoota 1251 fi hoolota 635tu gurgurame. Baay'inni sangootaa fi hoolota hin gurguramiin walitti meeqa?
- 2 Qotee bulaan tokko lafa qonnaa qabu keessaa hektaara 470 xaafii facaase. Lafa isa hafe yommuu safaru hektaara 315 ta'e. Qotee bulaan kun walumatti lafa qonnaa hektaara meeqa qaba?
- 3 Roobee ka'anii Dambidoolloo dhaquuf Finfinnee keessa darbama. Fageenyi Roobee hamma Dambidoolloo 1,113km, Roobee hamma Finfinneetti 455km. Fageenyi Finfinne hamma Dambidoolloo km meeqa?
- 4 Gandeen afur karaa hojjechiisuuf qarshii 1,907; 987; 2,048 fi 1,009 walitti buusan. Gandeen arfan qarshii meeqa walitti buusan?
- 5 Buufata hormaata handaaqqoo tokko keessatti buuphaa 1,000 keessaa 185 kormaa, 626 immoo dhaltuu ta'anii yommu yaasifaman, buuphaaleen hafan immoo cuucii osoo hin ta'iin hafan. Buuphaaleen gataman meeqa?
- 6 Lakkoofsi hundaa afur walitti ida'amanii 2,515 ta'an. Lakkoofsota ida'aman kana keessaa sadan isaanii 78, 344 fi 965 yoo ta'an, lakkoofsi inni arfaffaan meeqa?
- 7 Qotee bulaan tokko kaarotii 5kg fi raafuu 850g oomishe. Kan oomishe kana keessaa kaarotii 2kg fi raafuu 300g gurgurate. Walumaa galatti kaarotii fi raafuun hin gurguramiin giraamii meeqa ta'a?
- 8 Mana barumsaa tokko keessatti baay'inni ijoollee dhiiraa kutaa 3^{ffaa} baay'ina ijoolle dubaraa irra 42'n caala. Baay'inni ijoollee dhiiraa 97 yoo ta'e;
  - a baay'inni ijoollee dubaraa meeqa?
  - b Baay'inni ijoollee kutaa 3^{ffaa} walumatti meeqa?